

"Sarkis olayı"nın tartışmaları sürüyor... Beral Madra, kamuoyunun bu konunun ana öğelerini gözden kaçırarak güncel polemiklere takılmasının içinde bulunduğumuz çağdaş sanat bunalımını körükleyeceğini düşünüyor. Madra, Sarkis'in Avrupa sanat ortamında önemli bir sanatçı olduğunu vurgulayarak "Sarkis'in yapıtları, siyasal, ekonomik ve toplumsal olaylara doğrudan doğruya gönderme yapmaz. Siyasal, toplumsal ve ekonomik olayların arkasındaki düşünce sistemleri, bu sistemlerin birbiriyle ilişkileri ve insan faktörü onun için daha önemlidir" diyor.

BERAL MADRA

Cumhuriyet gazetesinin kültür sayfasını bir süredir işgal eden "Sarkis" konusunun Sarkis'siz yapılmasının zamanı geldi inancındayım. Kamuoyunun, bu konunun ana öğelerini gözden kaçırıp güncel polemiklerine takılmasının, içinde bulunduğumuz "çağdaş sanat" bunalımını körükleyeceğini sanıyorum.

Yaklaşık 30 yıldır Fransa'da yaşayan Sarkis, Avrupa sanat ortamının 1960'tan bu yana geçirdiği sanat aşamaları içinde, sanatın tanımı, geç kapitalist ortamda ve toplumdaki yeri, çağdaş düşünce akımları içindeki yeri üstüne yapıt üreten sanatçılardan birisidir. Sarkis'in yapıtları, başlangıçtan bu yana birbirine bağlı olarak üretilmiş, mekân düzenlemeleri ve yerleştirmeler olarak sergilenmiştir. Aralık 1991'de Grenoble'da Magasin'de açılan sergisi, 30 yıllık sanat üretimini bir bütün olarak göstermektedir.

Sarkis'in yapıtları gelmiş geçmiş kültür metaforlarını, kültürler arasındaki ilişkileri ve özel yaşamının ve tarihinin belgelerini içerir. Bunların bir araya getirilmesinde ise üç ana öğe belirgindir: Ses, ışık ve gizemli, kutsal bir alan.

Sarkis'in yapıtları, siyasal, ekonomik ve toplumsal olaylara doğrudan doğruya gönderme yapmaz. Siyasal, toplumsal ve ekonomik olayların arkasındaki düşünce sistemleri, bu sistemlerin birbiriyle ilişkileri ve insan faktörü onun için daha önemlidir. Özellikle insan faktörünü belleği, bilinci ve kültürüyle değerlendirir Sarkis.

Avrupa sanat ortamında Sarkis'in önemi, kararlı, tutarlı ve sanat pazarına yenilmemiş bir sanatçı olmasında ve multikültürel bir alt-yapıyı, evrensel bir yaratıcılık sentezine dönüştürmüş olması ve sanatıyla koşut giden bir öğretisi olmasıdır.

Türkiye sanat ortamında Sarkis'in önemli bir sanatçı olduğu yalnız açtığı iki kişisel sergiyle değil, 1. ve 2. İstanbul bienallerindeki işleriyle de kanıtlanmıştır. **Bienal danışma kurullarının oybirliğiyle bienallere davet edilen Sarkis, bienallere yalnız işleriyle katılmakla kalmamış, aynı zamanda uluslararası sanat ortamını Türkiye'ye çekmek için de çalışmıştır.**

1960'lı yıllardan bu yana dünyadaki düşünce akımları ile sanat yapıtları arasındaki koşutluk ya da birbirini tamamlama durumu, "zeitgeist" "zamanın ruhu" terimiyle özetlenmektedir. Çağdaş sanatın (buradaki çağdaş bu çağa ait anlamında değil, yaşanan dönem anlamındadır) temelindeki kavram budur.

Eğer Türkiye'de bir çağdaş sanat varsa ve sanatçılar çağdaş sanatçı olmak amacını güdüyorlarsa zamanın ruhunu yaşamak, anlamak ve yaratmak zorundadır; bunun için de sürekli bilgilenmeye ve düşüncelerini güncelleştirmeye çalışmalıdırlar. Sanatçılar bugün belki ekonomik açıdan dar boğazdadır ve yapıt üretmiyorlar; ancak bu, onların düşünsel açıdan günün gerisinde kalmaları için bir neden değildir; tam tersine bu dönemde düşünce düzeyindeki sanatsal yaratıcılıklarını engelleyen geri kalmış ideolojilere karşı çıkmaları için daha çok nedenleri vardır. Sarkis, bu "zeitgeist" a sahip sanatçılardan birisi olarak Türkiye sanat ortamında birçok sanatçının örnek aldığı ve alacağı bir sanatçıdır. Sarkis, Türkiye'ye yaklaşmakta olan uluslararası sanat ortamının ve çağdaş düşüncenin simgelerinden biridir.

Sarkis'i "Ermeni propagandası yapıyor" diye itham eden ısrarlı yayınları karşı çıkan kinama ilanına katılan aydınların imzalarının bu bağlamda ikinci bir anlamı daha vardır. Bu anlam yukarıda tanımlamaya çalıştığımız çağdaş sanat durumu ile ilgilidir. Aydınların, bu durumun bilincinde olarak eleştiri ve sanat yayını adı altında sanatın karanlık ideolojilere alet edilmesine, sanatın özgürlüğü ve bağımsızlığının yarananmasına, bir ülkenin sanatsal gelişimine katkıda bulunması beklenen eleştiri kurumunun yozlaştırılmasına, çağdaş sanat ölçütlerini yerleştirmeye çalışanlara engel olmaya çalışan zihniyet, ülkemiz çağdaş sanatının uluslararası sanat ortamıyla ilişkisi girmesini "ulusal kimlikten yoksunluk" olarak yargılayanlara, genç kuşağın sanatsal açılımlarını küçümsemeye çalışanlara, ülkemize gelen sanatçılara ve sanat adamlarına gereksiz yere dil uzatanlara, topluma geçmiş dönemlerin sanat anlayışını "çağdaş" olarak tanıtanlara karşı olmaları umut vericidir. Bu açıdan bakıldığında bu imza daha da önemli olmaktadır.

Bugün ırkçılığa ve demokrasiye aykırı düşünün birçok olumsuz davranışa karşı imza atmak kolaydır, ama belki başlangıcından bu yana ilk kez gerçek bir kuramsal, kavramsal, düşünsel gelişmenin eşliğinde olan ve dünyadaki kökkültürlü ortam içinde yerini almak üzere önünde kaçırılmayacak fırsatlar olan Türk sanat ortamına, geçmişte de birçok kez olduğu gibi ölü toprağı gibi serilmek istenen geri düşünceye karşı çıkmak çok zor fakat çok önemlidir.

Aydınların ve kamuoyunun bu konuyu bir kez de bu yönden gözden geçirmelerini salık veririm.

4.1.92

TF-510529

